

Hruštševin ajan neuvostovetäjä

Belarus MTZ-5 MS

■ Kimmo Kotta

Nikita Hruštšev ei ehkä ollut kaikkein etevimpiä valtiomiehiä, mutta aikamoista säpinää hän sai aikaan maansa maataloudessa. Talonpoikaissukuinen Nikita piti itseään melkoisena viljely-asiantuntijana, samoin maatalouskoneellisuus kiinnosti entistä metallimiestä. Hruštševin joh-toajatus oli "neitseellisen maan ohjelma", jonka puitteissa raivattiin lyhyessä ajassa 42 miljoonaa hehtaaria uutta peltoa lähinnä Kazakstaniin ja Siperiaan. Tuotantomäärät tietysti nousivat, mutta samalla saatiin aikaiseksi valtava ekokatastrofi, etenkin Keski-Aasian keinokastellut puuvillaviljelmät tekivät hallaa luonnonle.

Myös maatalouskoneellisuus sai uutta potkua Nikitan aikaan, silloin alettiin tehdä mm. Rostselmash SK3-ajopuimureita, DT-75- ja T100-telaketjutraktoreita sekä Belarus MTZ-5-pyörätraktoreita, joilla oli tärkeä rooli etenkin SEV-maiden maataloudessa.

Vahvasti varustettu yleistraktori

Vuonna 1946 aloittaneen Minskin traktoritehtaan ensimmäinen oma tuote oli KD35-telaktraktorista kehitetty Belarus MTZ-2-pyörätraktori. Tämä näyttävästi v.-53 esitelty kone oli raskas, hidas ja kömpelö, mutta muuten sen ajan tuotteeksi melko moderni. Maatalouden yleistraktori-ksi siitä ei kuitenkaan ollut edes Neuvostoliitossa, muista maista puhumattakaan. Jo vuoden -55 aikana alettiin suunnitella uudistettua mallia, jossa olisi mm. parempi hydrauliiikka, sopivat siirtonopeudet, voimakkaampi moottori jne.

Neuvostraktoreiden kehityksestä vastasi moskvalainen "Tieteellinen traktoritutkimusinstituutti" eli NATI (Nautšno-issledovatel'skij Traktornyj Institut), loppuvuilaukset tehtiin valmistajatehtaiden toimesta. Kymmenisen hevosvoimaa tehokkaampi, suuremmilla etupyörillä ja kaksoiskytkimellä varustettu Belarus MTZ-5 oli valmis koti- ja vientimarkkinoille v.-57. Pian ensiesittelyn jälkeen traktorin hydrauliiikka uudistui, polttomoottorikäynnistyksen vaihtoehdoksi tuli sähköstartti, jonka tunnuksena oli M-kirjain traktorin nimen yhteydessä. Vuonna -59 voimansiirto muuttui 10-vaihteiseksi ja huippunopeus nousi 13:ta 22:een kilometriin tunnissa, nopean mallin erotti S-kirjaimesta (skorost = nopeus). Sähkökäynnisteinen 10-vaihteinen Belarus oli tyyppimerkinnältään siis MTZ-5 MS. Samaan syssyyn tehdas esitteli 4-vetoisen MTZ-7-traktorin, jonka vetävä, jousitettu etuakseli oli peräisin GAZ-63-kuorma-autosta. MTZ-7:n tuotanto jäi kuitenkin vähäiseksi, sitä tehtiin kolmen vuoden aikana vain 2800 kpl. Perusmallilla sen sijaan riitti kysyntää kotimarkkinoilla ja muutamassa vientimaassa, hyviä Belarus-asiakkaita olivat mm. DDR, Puola, Egypti ja Kiina, myöhemmin myös Kuuba.

Länsi-Eurooppaan MTZ-5:ttä tuotiin vain

satunnaisesti. Sen varustetaso oli huomattavasti parempi kuin monen länsimerkin ja moottori veti uskomattoman sitkeästi, hydrauliiikkakin etsi vertaistaan. MTZ-5 oli kuitenkin englantilaisiin tai saksalaisiin koneisiin tottuneelle melko outo ja karu ilmestys, monet toiminnot poikkesivat totutusta ja viimeistelyssä oli sosialistista realismia. Osansa vähäiseen länsikysyntään oli myös politiikalla. Itään päin Belarusta meni, minkä Minskin tehdas vain ennätti koneita tehdä. MTZ-5:ttä ja sen edeltäjää MTZ-2:ta teki myös "Južnyj Mašinostroitelnyj Zavod" Ukrainan Dnepropetrovskissa, valmistusmäärät olivat kuitenkin huomattavasti Minskin tehdasta pienemmät.

MTZ-5:n tekeminen Minskissä päättyi v.-63, jatkossa tehdas keskittyi kokonaan uuteen Belarus MTZ-50-traktoriin. Dnepropetrovskissa valmistus jatkui vuoteen -72 saakka merkillä Belaruz JuMZ-5. Osa näistä koneista meni kiovalaiselle Krasnyj Ekskavator Zavod-tehtaal-LE KEZ E-1514-traktorikaivureiden peruskoneiksi. JuMZ jatkoi MTZ-5-pohjaisten traktoreiden tekemistä aina 2000-luvulle saakka, saattaapa uusimmistakin malleista löytä vielä joitakin MTZ-5:n osia. Lisenssillä MTZ-5:ttä on tehty ainakin Kiinassa, Romaniassa, Pohjois-Koreassa ja Bulgariassa.

Suomen markkinat odotuttivat vielä

Suomeen tuotiin 50-luvulla muutama MTZ-2-Valto 28- ja DT-14-traktori. Nämä koneet olivat täysin soveltumattomia meikäläisiin olosuhteisiin, niin kestävyys kuin ominaisuuk-sienkin puolesta. MTZ-5 oli jo kokonaan toista maata, mutta ilmeisesti maahantuoja-ana toiminut Konela Oy oli kyllästynyt myyntikieltoihin ja muihin valtion asettamiin pakotteisiin, eikä vielä siinä vaiheessa oikein uskaltanut panostaa uudistuneen Belaruksen markkinointiin. MTZ-5 oli esillä muutamassa 60-luvun alun maatalousnäyttelyssä, saipa noormarkkulainen isäntä Jussi Anttila sellaisen oikein lahjaksi varaulkomaankauppaministeri Nikolai Smeljakovilta, mutta varsinaista kauppaa Belaruksista tuskin vielä käytiin ja tuonti jäi noihin pariin koneeseen. Uusi MTZ-50 taas alkoi myydä välittömästi markkinoille tuluaan, parina ensimmäisenä vuotena sitä rekisteröitiin yhteensä lähes 500 kpl. MTZ-5 tuli uudelleen esille 70-luvun alussa, kun neuvostoliittolaisiin maansiirtokoneisiin erikoistunut Koneisto Oy tarjosi sen ympärille tehtyä KEZ-traktorikaivuria Suomen markkinoille, mutta tuonti jäi kaiketi silloinkin vain pariin esittelykoneeseen. ■

Tekniset tiedot	Belarus MTZ-5 MS
Moottori	D-48, 4-syl. 4-t nestejäähdytteinen etukammiodiesel kansiventiileillä, 48 hv/1600 r. Syl. läpimitta 105 mm, iskunpituus 130 mm, kokonaisiskutilavuus 4,5 l, puristussuhde 1:17. Rivityyppinen ruiskutuspumppu keskipakosäätäjällä, kylmäkäynnistystä varten puolipuristin ja hehkutulpat. Erillinen moottoriöljyn jäähdytin. Sähköjärjestelmä 12 V, laturin teho 160 W, startti 3,5 hv
Voimansiirto	Kuiva 12" kaksoiskytkin. Suorahampainen siirtopyörävaihteisto 10+2R, nopeudet 1,9-22,4 km/h. Vähennyspyörästössä sisäpuolinen lieriövalitys, tasauspyörästönlukko. VOA 540 r/min, ajovoimanotto. Hihnapyörä 200 mm x 319 mm, 950 r/min. Vähennyspyörästöön vaikuttavat rumpujarrut, joita voidaan käyttää ohjausjarruina.
Hydrauliiikka	Jakopään pyörittämä hammaspyöräpumppu, tuotto 49 l/min, suurin paine 130kg/cm². 2-toiminen nostolaite, ei painonsiirtojärjestelmää, nostovoima vetovarsissa 2000 kg. Kaksi 2-toimista hydrauliiikan ulosottoa.
Pyörät	Edessä 6.50 x 20, takana 12 x 38, raideleveyden pikasäätö.
Täyösmääriä	Moottori 16 l, jäähdytysjärjestelmä 25 l, voimansiirto 50 l, hydrauliiikka 22,5 l, polttoainesäiliö 100 l.
Mittoja	Pituus 4095 mm, akseliväli 2390 mm, leveys 1880 mm, korkeus konepellin päälle 1700 mm, pienin maavara 440 mm, paino vakiovarusteilla 2750 kg.
Lisävarusteita	Polttomoottorikäynnistys, 4-veto, levikepyörät, etu- ja takapyöräpainot, puolitelat, ohjaamosuoja, hihnapyörä, sivuvoimanotto, keskinostolaite, hydraulinen vetokoukku.
Valmistaja	Minskij Traktornyj Zavod ja Južnyj Mašinostroitelnyj Zavod
Valmistusaika	1957-62 Minsk ja 1958-72 Dnepropetrovsk, Neuvostoliitto.
Ja -paikka	Valmistettu yhteensä 646 800 kpl.

Belarus MTZ-5 MS
Minskij Traktornyj Zavod ja Južnyj
Mašinostroitelnyj Zavod
1957-62 Minsk ja
1958-72 Dnepropetrovsk, Neuvostoliitto
Valmistettu yhteensä 646 800 kpl.

**Kesän erikoisnumero:
KV 9 20.6.2008**

**Isoja koneita –
hienoja laitteita**

**Ryhmäesittelyssä
ja -testissä
henkilöauton pe-
rävaunut**

Tulevia näyttelyjä ja tapahtumia

● Koneviestin suorakylvöpäivä	12.6	Loimaa
● Moottorisahauksen SM-kilpailut	14.6.	Punkaharju
● Kasvu 2006	25.6.	Vihti
● Weteraani-konepäivät	4.–6.7.	Oulainen
● Okra	4.–6.7.	Oripää
● Ol'hollil	12.7.	Somero
● Farmari	31.7.-3.8.	Lahti
● Kone-Forum	15.–17.10.	Tampere
● KoneAgria	22.–25.10.	Jyväskylä
● Elmia Lantbruk (kotieläimet)	22.–25.10.	Elmia, Jönköping
● EIMA	12.–16.11.	Bologna

Lisätietoja mm.

www.koneviesti.fi/uutiset_ja_tapahtumat/
Ulkomaisten näyttelyjen tiedot on kerätty Finpron julkaisemasta Messuluettelosta sekä ulkomaisten messujärjestäjien luetteloista. Emme vastaa mahdollisista muutoksista tai virheistä. Ennen näyttelymatkaa tiedot kannattaa varmistaa näyttelyorganisaatiolta.